

ความพร้อมของแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมชุมชนโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อ
การพัฒนาไปสู่การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ในกลุ่มจังหวัดภาคกลาง
ตอนบน (พระนครศรีอยุธยา และอ่างทอง)

THE AVAILABILITY OF COMMUNITY-BASED CULTURAL LEARNING
RESOURCES UNDER THE SUPERVISION OF THE LOCAL GOVERNMENTS TO
THE DEVELOPMENT OF CREATIVE TOURISM MANAGEMENT IN THE UPPER
CENTRAL PROVINCIAL CLUSTER (PHRANAKHON SI AYUTTHAYA AND ANG
THONG PROVINCES)

ชุมพล พิษพันธ์ไพศาล* ประพันธ์ แสงทองดี**

Chumpol Phuechphanphisan, Praphan Saengthongdee

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาสถานภาพของแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมชุมชน 2) เพื่อศึกษาบทบาท หน้าที่ และความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมชุมชนเชื่อมโยงการท่องเที่ยว 3) เพื่อศึกษาศักยภาพของแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมชุมชนเพื่อพัฒนาไปสู่การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และ 4) เพื่อศึกษาแนวทางเสริมสร้างความพร้อมของแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมชุมชนเพื่อพัฒนาไปสู่การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พื้นที่ศึกษาได้แก่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และอ่างทอง รวมแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมที่ศึกษา 6 แห่ง วิธีดำเนินการวิจัย ใช้การสำรวจสภาพพื้นที่ และวิจัยเชิงปฏิบัติการ รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ การจัดสนทนากลุ่ม การสังเกตกลุ่มเป้าหมายได้แก่ เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ดำเนินงานในแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมชุมชน และประชาชนในชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. สถานภาพของแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมชุมชนอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับดี โดยมีพิพจน์ที่หัตถกรรมอรัญญิกมีคะแนนประเมินสูงที่สุด (74 คะแนน) อยู่ใน

* Department of Tourism, Faculty of Management Science, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University.

** Faculty of Management Science, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University.

ระดับดี 2. บทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า องค์กรบริหารส่วนตำบลคลองวีว และเทศบาลตำบลรัฐภูมิ แสดงบทบาทต่อแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมชุมชนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 85.71 รองลงมือนีคือ องค์กรบริหารส่วนตำบลสำพะเนียงร้อยละ 78.57 ด้านความพร้อมของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมเชื่อมโยงการท่องเที่ยวพบว่า เทศบาลตำบลรัฐภูมิ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย =3.750)อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ องค์กรบริหารส่วนตำบลบางเจ้าฉ่า (ค่าเฉลี่ย=2.812) อยู่ในระดับปานกลาง 3. ศักยภาพของแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม พบว่า พิพิธภัณฑ์หัตถกรรมอรัญญิกมีศักยภาพในลำดับแรก รองลงมือนีคือ พิพิธภัณฑ์จักสานเครื่องใช้ไม้ไผ่บางเจ้าฉ่า 4. แนวทางเสริมสร้างความพร้อมของแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมชุมชนไปสู่การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยรวมทั้ง 6 แห่ง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนควรร่วมมือกัน จัดให้มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ทำการประชาสัมพันธ์ให้หลากหลายรูปแบบ ขยายพื้นที่รองรับที่จอดรถ จัดให้มีที่พักแบบโฮมสเตย์ พัฒนาคูคลองให้มีความพร้อมในการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งทุกแห่งมีพื้นฐานด้านวัฒนธรรมที่พร้อมพัฒนาได้

คำสำคัญ: แหล่งเรียนรู้, วัฒนธรรมชุมชน, การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ABSTRACT

the purposes of the study are to examine 1) the position of community-based cultural learning resources; 2) the local governments in terms of their roles and readiness in supervising cultural learning resources for community tourism; 3) the potential of community-based cultural learning resources for the development of creative tourism management; and 4) the approach to strengthen community-based cultural learning resources for the development of creative tourism management under the supervision of the local governments. the areas of study, covering 6 cultural learning resources, are in Phranakhon Si Ayutthaya and Ang Thong provinces. The research methodology is conducted through a field survey and an action research. the data are collected from interviews, focus groups, and observations. The research subjects are local government officials, people responsible for cultural learning resources in the communities, and the communities in general. basic statistics and content analysis are used to analyze the data.

The research results are as follows: 1. the position of these community-based cultural learning resources was in the moderate to high level. , the sub-district municipality of Tambon Aranyik is found to have the highest rating (74 points). 2. in terms of the roles of the local governments in supervising cultural learning resources for community tourism, the sub-district administrative organization of Tambon Klong Wua and the sub-district municipality of Tambon Aranyik were ranked highest (85.71%), followed by the sub-district administrative organization of Tambon Sam Pa Neang (78.57%). in terms of the readiness of community-based cultural learning resources for the development of creative tourism management, the sub-district municipality of Tambon Aranyik is found to have the highest potential (3.750 in average), followed by the sub-district administrative organization of Tambon Bang Jao Chaa (2.812 in average). 3. in terms of the potential of cultural learning resources, the handicraft museum of Baan Aranyik was found to gain the highest potential, followed by the Bamboo-Woven Craft Museum of Bang Jao Chaa. 4. in terms of the approach to strengthen the community-based cultural learning resources for the development of creative tourism management under the supervision of the 6 local governments, the cooperation between the local governments and the communities are required in establishing tourist centers, providing various forms of promotion, extending the parking areas, providing homestay-styled residences, and empowering the communities for the creative tourism services.

Keywords: Learning Center, Community Culture, Creative Tourism.

1. บทนำ

จากยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพยั่งยืนที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ได้ชี้ให้เห็นความสำคัญและที่มาบนฐานการวิเคราะห์จากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลจากการพัฒนาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) และฉบับก่อนหน้านั้น กล่าวได้ว่าการปรับโครงสร้างภาคบริการมีความสำคัญไม่น้อยกว่าภาคอุตสาหกรรมและภาคเกษตร ทั้งนี้เพราะขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจบริการมีศักยภาพสูงขึ้น โดยมีแนวโน้มเข้าสู่ธุรกิจเชิง

สร้างสรรค์ อันเป็นผลจากการสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา เพื่อสร้างนวัตกรรมให้กับธุรกิจ ส่งเสริมการใช้องค์ความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่อาศัยความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรม รวมทั้งเอกลักษณ์ความเป็นไทยให้สามารถรองรับการเปิดเสรีทางการค้าและกระแสความต้องการของตลาดโลก ซึ่งได้แก่ ธุรกิจการท่องเที่ยว ธุรกิจบริการสุขภาพ ธุรกิจบริการโลจิสติกส์ ธุรกิจภาพยนตร์ ธุรกิจการจัดประชุมและแสดงนิทรรศการนานาชาติ เป็นต้น นอกจากนี้ยังเน้นการฟื้นฟูและพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด เช่น การท่องเที่ยวเชิงศึกษาเรียนรู้ประวัติศาสตร์วัฒนธรรม และสัมผัสวิถีชีวิตชุมชน บริหารจัดการท่องเที่ยวให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้มีคุณภาพและเพียงพอ บูรณาการการท่องเที่ยวให้เชื่อมโยงกับวิถีชีวิต วัฒนธรรมทรัพยากรธรรมชาติรวมทั้งสาขาการผลิตและบริการอื่นๆ (National Economic and Social Development Plan No.11 (2012-2015), 2011 : 73-74))

วัฒนธรรมไทย คือสินค้าชั้นเอกของการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ที่เป็นหัวใจขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) เผยแพร่เมื่อวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2556 (ออนไลน์) มีเนื้อหาโดยสรุปคือ การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นนับว่าเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ ซึ่งแสดงว่า การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีกระบวนการจัดการวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว (Creative Tourism and Cultural Development) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการสื่อความหมายของวัฒนธรรมท้องถิ่นให้สามารถถ่ายทอดคุณค่าและมีความหมายทางสัญลักษณ์ อันบ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์ที่ต่างกันอย่างออกไป โดยวัฒนธรรมสามารถสร้างรายได้ให้กับการท่องเที่ยวในขณะเดียวกันการท่องเที่ยวก็นำมาใช้เป็นเครื่องมือในการสืบทอดวัฒนธรรมให้คงอยู่

จากแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดและเอื้อประโยชน์ต่อกันอย่างชัดเจนของวัฒนธรรมดั้งเดิมดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา “ความพร้อมของแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมชุมชนโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการพัฒนาไปสู่การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน (พระนครศรีอยุธยา และอ่างทอง)” เพื่อรองรับการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงตามพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวและกระแสสังคมโลกได้อย่างเท่าทันและล้ำหน้า (Keep Calm and Fast Forward to the Future)

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสถานภาพของแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยาและอ่างทอง)

2.2 เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่ และความพร้อมขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต่อแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมชุมชนเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว

2.3 เพื่อศึกษาศักยภาพของแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมชุมชน เพื่อพัฒนาไปสู่การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

2.4 เพื่อศึกษาแนวทางเสริมสร้างความพร้อมของแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมชุมชน เพื่อพัฒนาไปสู่การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัย ได้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 24 คน และจากการสนทนากลุ่มจำนวน 8 คน ส่วนการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามเชิงประเมินเพื่อศึกษาสถานภาพของแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม เป็นแบบเลือกตอบว่าใช่ และ ไม่ใช่ จำนวน 5 ด้าน ด้านละ 10 ข้อ ประกอบด้วย ด้านความรู้และสิ่งของจัดแสดง ด้านกระบวนการเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ด้านการพัฒนาผู้เรียนรู้ ด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม และด้านการแสวงหาความร่วมมือจากชุมชนในท้องถิ่นและการสร้างเครือข่ายเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้ประเมินตนเองโดยผู้ดำเนินการในแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมชุมชน เป็นแบบของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

4. ผลการวิจัย

4.1 สถานภาพของแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมชุมชน โดยภาพรวมมีสถานภาพการดำเนินงานในลักษณะแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมในระดับปานกลางถึงระดับดี โดยมีพิพิธภัณฑ์หัตถกรรมอรัญญิกมีคะแนนประเมินสูงที่สุด (74 คะแนน) อยู่ในระดับดี รองลงมาคือพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านแพรก และพิพิธภัณฑ์จักสานเครื่องใช้ไม้ใฝ่บางเจ้าฉ่า (72 คะแนนเท่ากัน) อยู่ในระดับดี

4.2 บทบาท หน้าที่ และความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมชุมชน พบว่า ด้านการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ มีเทศบาลตำบลอรัญญิก และองค์การบริหารส่วนตำบลคลองวัวมีการดำเนินงานสูงที่สุด (ร้อยละ 85.71) รองลงมาคือองค์การบริหารส่วนตำบลสำพะเนียง (ร้อยละ 78.57) ด้านการมีเจ้าหน้าที่ดูแลงานการท่องเที่ยวของชุมชน ส่วนใหญ่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีเจ้าหน้าที่โดยตรง (ร้อยละ 66.67) ความเกี่ยวข้องกับ

กิจกรรมของแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม พบว่าเทศบาลตำบลอรัญญิกและองค์การบริหารส่วนตำบลบางเจ้าฉ่ามีการดำเนินงานสูงที่สุด (ร้อยละ 77.78) ในด้านนโยบาย องค์การบริหารส่วนตำบลคลองวัวดำเนินงานสูงที่สุด(ร้อยละ71.43) จุดแข็งของพื้นที่ เทศบาลตำบลอรัญญิก และองค์การบริหารส่วนตำบลสำพะเนียงมีสูงที่สุด(ร้อยละ57.14) ด้านจุดอ่อนของพื้นที่ พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 5 แห่งมีจุดอ่อนเท่ากัน (ร้อยละ 42.86) ยกเว้นองค์การบริหารส่วนตำบลสำเภอลมมีจุดอ่อนน้อยที่สุด (ร้อยละ 28.57)

ด้านความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมชุมชนไปสู่การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ พบว่า โดยรวมมีความพร้อมในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.739)โดยมี เทศบาลตำบลอรัญญิกมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.750) อยู่ในระดับมาก รองลงมาเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลบางเจ้าฉ่า (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.812) อยู่ในระดับปานกลาง

ผลการวิจัยเชิงปฏิบัติการ พบว่าความพร้อมด้านปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยวเทศบาลตำบลอรัญญิกมีความพร้อมมากที่สุด เพราะมีความสะดวกในการเดินทาง มีป้ายบอกทางอย่างเพียงพอ และมีการขยายกิจกรรมรองรับการท่องเที่ยวตามแนวทางที่ได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานภายนอกยกระดับเป็นย่านธุรกิจสร้างสรรค์ และการออกแบบจัดนิทรรศการในพิพิธภัณฑ์หัตถกรรมอรัญญิก รวมถึงการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ การจัดบ้านพักเป็นโฮมสเตย์ การจัดจุดหรือฐานสาธิตการตีมีดที่สามารถปรับเป็นการจัดประสบการณ์ในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้ และอยู่ในระหว่างจัดพื้นที่ริมแม่น้ำป่าสักเป็นตลาดน้ำ เป็นต้น

4.3 ศักยภาพของแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมชุมชนเพื่อพัฒนาไปสู่การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ พบว่า พิพิธภัณฑ์หัตถกรรมอรัญญิกมีศักยภาพเป็นลำดับแรก รองลงมาคือพิพิธภัณฑ์จักสานเครื่องใช้ไม้ไผ่บางเจ้าฉ่า โดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านผักตบชวาไม้ตรามีศักยภาพเป็นลำดับท้าย ทั้งนี้ผู้ดำเนินงานในแหล่งเรียนรู้ทุกแหล่งให้การยอมรับการจัดลำดับศักยภาพพร้อมกันด้วยเหตุผลตามหลักการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และความพร้อมให้การสนับสนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4.4 แนวทางเสริมสร้างความพร้อมของแหล่งเรียนทางวัฒนธรรมชุมชนเพื่อพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการเสนอโดยภาพรวมโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนควรร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด เพื่อจัดให้มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ขยายพื้นที่จัดรถให้กว้างขวางขึ้น จัดให้มีที่พักแบบโฮมสเตย์ พัฒนาบุคลากรและชุมชนให้มีความพร้อมในการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และทำการประชาสัมพันธ์หลากหลายรูปแบบ รวมทั้งแสวงหาความร่วมมือกับเครือข่ายทั้งระดับชุมชน และระดับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5. อภิปรายผลการวิจัย

5.1 สถานภาพของแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมชุมชนโดยรวมมีสถานภาพการดำเนินงานอยู่ระหว่างระดับปานกลางถึงระดับดี ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะว่าแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมชุมชนที่วิจัยครั้งนี้ มีบางแห่งที่ยังมีลักษณะเป็นกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ยังไม่มีการจัดแสดงสินค้าวัฒนธรรมโดยตรง โดยมีแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมชุมชนพิพิธภัณฑ์หัตถกรรมอรัญญิกมีคะแนนประเมินสูงสุด อยู่ในระดับดี รองลงมาคือพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านแพรง และพิพิธภัณฑ์จักษสานเครื่องใช้ไม้ไผ่บางเจ้าฉ่าอยู่ในระดับดี ซึ่งทั้งสามแห่งเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีประสบการณ์มาเป็นเวลากว่า 10 ปี เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป และมีการเผยแพร่ข้อมูลโดยหน่วยงานภาครัฐมาาระยะหนึ่งแล้วจึงมีสถานภาพที่สอดคล้องกับหลักการจัดเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมชุมชน แต่ยังคงต้องปรับปรุงและพัฒนาทุกด้านอย่างต่อเนื่อง

5.2 บทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีต่อแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมด้านการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ เทศบาลตำบลอรัญญิกมีบทบาทสูงเป็นลำดับแรก ด้านการจัดเจ้าหน้าที่ดูแลแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ (4 แห่ง) ไม่มีเจ้าหน้าที่ดูแลโดยตรง ด้านกิจกรรมร่วมกับแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมชุมชน เทศบาลตำบลอรัญญิกและองค์การบริหารส่วนตำบลบางเจ้าฉ่ามีบทบาทสูงเป็นลำดับแรก ด้านนโยบายการท่องเที่ยว องค์การบริหารส่วนตำบลคลองวัวมีบทบาทสูงเป็นลำดับแรก ซึ่งจะเห็นได้ว่าองค์กรท้องถิ่นมีการดำเนินงานคล้ายคลึงกัน เพราะมีบทบาทหน้าที่ตามกฎหมายที่ต้องถือปฏิบัติเช่นเดียวกัน ที่แตกต่างกันเล็กน้อยอาจเป็นเพราะระดับหรือขนาดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ไม่เท่าเทียมกัน สอดคล้อง Pranee tanprayoon and Lamyong Plangklang (2014) ได้กล่าวถึงบทบาทขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นระดับต่างๆ ที่มีต่อการท่องเที่ยวไว้ในข้อที่ 2 ว่า พัฒนา ปรับปรุง พื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว โบราณสถาน โบราณวัตถุในเขตพื้นที่ให้มีความสวยงาม เป็นระเบียบเรียบร้อย เพื่อสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยว และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้มีความสวยงาม เป็นระเบียบเรียบร้อย เหมาะสำหรับศูนย์กลางการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว

5.3 ความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการจัดการแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมชุมชนไปสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยภาพรวมมีความพร้อมในระดับปานกลาง แต่มีเทศบาลตำบลอรัญญิกมีค่าเฉลี่ยความพร้อมสูงสุด อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะเทศบาลอรัญญิกมีชื่อเสียงด้านผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมมาช้านาน จึงเป็นที่น่าสนใจของนักท่องเที่ยวและผู้เดินทางมาศึกษาดูงานจำนวนมาก ชุมชนจึงมีความพร้อมด้วยการสนับสนุนจากองค์ส่วนท้องถิ่นที่มีขนาดใหญ่กว่าแหล่งอื่นๆ ของการวิจัยครั้งนี้ และศักยภาพของแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมชุมชนใน

การพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ พืชภัณฑ์หัตถกรรมอัญมณีมีศักยภาพสูงเป็นลำดับแรก รองลงมาคือพืชภัณฑ์จักสานเครื่องใช้ไม้ไผ่บางเจ้าฉ่า ซึ่งทั้งสองแห่งมีประสบการณ์การจัดการท่องเที่ยวมาระยะหนึ่งแล้วจึงมีศักยภาพสูงกว่าแหล่งอื่นๆ สอดคล้องกับ Kanok Wan Chu Chan (2009 : 1-3) ศึกษาเรื่องการจัดการความรู้ทางทรัพยากรวัฒนธรรมโดยผู้นำชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านผาหมอน ดอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า จุดเด่นที่พบคือศักยภาพทางการท่องเที่ยว เป็นการรวมทุนทางกายภาพ ทุนทางสังคม รวมทั้ง ทุนทางจิตวิญญาณ มาปรับใช้ในการท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม แต่ยังพบแนวโน้มของสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ภายในชุมชนเอง คือวิธีการจัดการความรู้ฝังลึก และกระบวนการในการสืบทอดความรู้ทางทรัพยากรวัฒนธรรมภายในชุมชน

5.4 แนวทางเสริมสร้างความพร้อมของแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมชุมชนเพื่อพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยภาพรวม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนควรร่วมมือกัน จัดให้มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ปรับปรุงหรือขยายที่จอดรถให้เหมาะสมและเพียงพอ จัดให้มีที่พักแบบโฮมสเตย์ พัฒนาบุคลากรให้มีความพร้อมในการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และทำการประชาสัมพันธ์หลากหลายรูปแบบ พร้อมกับแสวงหาความร่วมมือกับเครือข่ายทุกระดับอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ Chakapong Phaetlakfa (2012) ทำวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนเมืองในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม : กรณีศึกษาชุมชนลาดพร้าว พบว่า การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้ โดยข้อบ่งชี้ของการบรรลุผลเชิงปริมาณคือ การได้แผนปฏิบัติการพัฒนาและเกิดกิจกรรมทั้งกิจกรรมศิลปศึกษาและกิจกรรมทางวัฒนธรรม จากการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างต่อเนื่อง ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ ได้แก่ พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางบวกของชุมชน คือ การเกิดการมีส่วนร่วมในการทำแผนปฏิบัติการ ความเป็นระบบในการทำงานพัฒนาร่วมกัน และศักยภาพในการทำงานร่วมกันของคนในชุมชนพัฒนาให้มีเครือข่ายความร่วมมือมากขึ้น นอกจากนี้การพัฒนาตามแผนปฏิบัติการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมของชุมชนลาดพร้าว ยังส่งผลกระทบต่อกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ ของสมาชิกผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เด็ก เยาวชน และผู้เข้าร่วมโครงการ คือ ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เกิดทักษะและ เจตคติ จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ดีขึ้น ทำให้ระบบความสัมพันธ์ในชุมชนพัฒนาไปในทางบวกและทำให้เกิดจิตสำนึกสาธารณะในการทำงานให้ชุมชนโดยองค์กรรวมมากขึ้น

6. ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัย สรุปข้อเสนอแนะความพร้อมของแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมชุมชนโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการพัฒนาไปสู่การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน (พระนครศรีอยุธยา และอ่างทอง) ดังนี้

ผลการวิจัยในภาพรวม แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมชุมชนทั้ง 6 แห่ง มีศักยภาพและความพร้อมในการพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในระดับใกล้เคียงกัน เพราะมีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองที่สามารถนำมาเป็นสื่อในการจัดประสบการณ์ตรงแก่นักท่องเที่ยวได้ ประกอบกับมีทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนที่สามารถเชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมนำมาจัดเป็นกิจกรรมรูปแบบที่จะเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยว ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการสนับสนุนตามอำนาจหน้าที่อยู่แล้ว เมื่อได้รับความร่วมมือจากชุมชนก็จะก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นได้ ซึ่งในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีแนวทางเสริมสร้าง เช่น การเสริมสร้างความพร้อมของบุคลากรในองค์กรและในชุมชนไปพร้อม ๆ กัน จะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน อันจะเป็นผลดีต่อการพัฒนาชุมชน การเสริมสร้างความพร้อมด้านการจัดหารายได้ การจัดแผนงาน และงบประมาณสนับสนุนเพิ่มเติมตามความเหมาะสม ตลอดจนการเสริมสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมชุมชน และแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

สำหรับการวิจัยในโอกาสต่อไป เนื่องจากแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมในปัจจุบันมีจำนวนมากเกือบทุกชุมชนของประเทศ แต่ยังไม่ค่อยแหล่งงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานที่เพียงพอ เช่นเดียวกับแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมที่ศึกษาครั้งนี้แม้จะมีอาคารสถานที่ แต่ขาดผู้รับผิดชอบดูแลโดยตรง ดังนั้นควรมีการวิจัยเพื่อหาแนวทางพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมชุมชนให้มีอาคารสถานที่ พร้อมสิ่งอำนวยความสะดวก การจัดนิทรรศการที่ทันสมัยน่าสนใจ มีบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจงานวัฒนธรรม และการเชื่อมโยงกิจกรรมอื่นๆ ในท้องถิ่นเพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมหลายรูปแบบ และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในชุมชน

References

- Chakapong Phaetlakfa. (2012). *Urban Participation in the Development of Learning Resources: A Case Study of Lat Phrao Community* Available <http://www.tci-thaijo.org/index.php/jica/article/viewFile/15165/13907>. (Accessed 22 October, 2015)
- Kanok Wan Chu Chan (2009). *Cultural Resource Management by Community Leaders For Tourism. Ban Phaed Doi Inthanon Chiang Mai*. (Thesis Master of Arts). College of Innovation Thammasat University. Available digi.library.tu.ac.th/thesis/it/0632/06CHAPTER5.pdf (Accessed 22 October, 2015)

- Kanchana Saen Limsuwan and Saranya Saeng Limsuwan. (2013). *Sustainable Cultural Heritage Tourism*. Executive Journal Available http://bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/oct_dec_12/pdf/aw019.pdf (Accessed 10 October, 2015).
- Pranee Tanprayoon and Lamyong Plangklang (2014). *Study to Management Tourism and Tourism Form by the Participation of Community Case study Lad Chado Market, Phranakhon Si Ayutthaya Province*. Full Research Report Faculty of Management Science Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University.
- Suddan Wisudthiluck, and Group (2013). “*Creative Tourism*”. Bangkok: Pimluk Special Development Area for Sustainable Tourism. (Public organization).